

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**
V Holešovičkách 41, Praha 8
Tel./fax: 286 840 129, 130
E-mail: seidlova@soc.cas.cz

Ještě k volebnímu rozhodování v „supervolebním“ roce

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2002</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PV.27a,b, PV.37a,b, PV.44a,b, PV.45, PV.46</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>25. 11. – 2. 12. 2002</i>
<i>Počet respondentů:</i>	<i>1 046</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>kvótní výběr</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>20. 1. 2003</i>
<i>Kód tiskové informace:</i>	<i>pv30120</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Adéla Seidlová</i>

Centrum pro výzkum veřejného mínění zjišťovalo průběh rozhodování voličů v celém „supervolebním“ roce 2002, dovolme si nyní retrospektivně porovnat volební rozhodování před červnovými volbami do Poslanecké sněmovny a podzimními volbami do Senátu a obecních zastupitelstev.

Senátní volby se konaly pouze ve třetině volebních obvodů, začněme tedy tím, nakolik bylo občanům známo, že se právě v jejich volebním obvodu senátní volby konají či nekonají. Pokládali jsme respondentům otázky: „Na konci října se budou/konaly v těch volebních obvodech, kde končí senátorům funkční období, konat volby do Senátu. Budou se konat/Konaly se volby i ve Vašem volebním okrsku?“ Dotázaní měli na výběr tři možné odpovědi, tedy „ano“, „nejsem si jist“ a „ne“. Odpovědi jsou uvedeny včetně časového srovnání v tabulce 1.

Tabulka 1: Konání senátních voleb ve volebním obvodě respondenta. (v %)

	1998	2000	09/2002	10/2002	11/2002
Ano	21	24	21	36	32
Není si jist	64	59	47	24	9
Ne	15	17	32	40	59
Celkem	100	100	100	100	100

Pozn.: V každém výběrovém souboru, tedy v letech 1998, 2000 a 2002 mělo být vybráno vždy přibližně 1/3 dotazovaného souboru respondenti z volebních obvodů, ve kterých se právě v tomto roce senátní volby konaly.

S blížícím se dnem senátních voleb už přibližně třetina respondentů věděla, že se v jejich senátním volebním obvodu volby konají, tato část odpovídá počtu respondentů, v jejichž volebním obvodu se podle výběrového plánu měly volby konat. Přesto i několik dnů před volbami čtvrtina občanů nevěděla, zda se

v jejich volebním obvodu mají volby konat. Po volbách stále nevědělo 9 % respondentů, zda se senátní volby konaly v jejich volebním obvodu.

Na volební účast se ptáme touto otázkou: „Zúčastnil jste se těchto voleb?“ Deklarovaná volební účast je uvedena v tabulce 2. Porovnání deklarované a skutečné volební účasti je uvedeno v tabulce 3.

Tabulka 2: Deklarovaná účast v senátních volbách. (v %)

	07/2002 PSP	11/2002 Senát	11/2002 obce
Ano	73	53	75
Ne	27	47	25
Celkem	100	100	100

Tabulka 3: Porovnání deklarované a skutečné účasti v senátních volbách. (v %)

	07/2002 PSP	11/2002 Senát	11/2002 obce
Deklarovaná účast*	73	53	75
Skutečná účast	58,00		43,38
Senát - 1. kolo		24,10	
Senát - 2. kolo		32,55	

Následující otázky se již týkaly rozhodování voličů, tedy toho, podle kterých kritérií a kdy kandidáta, kterému odevzdají svůj voličský hlas, vybírají. První z tohoto vloku otázek se ptala na znalost kandidátů, kteří se v senátních a komunálních volbách ucházejí o přízeň voličů. Respondentům byla tedy pokládána otázka: „Znáte lidi, kteří ve Vašem volebním obvodu kandidovali na místo senátora/do místního zastupitelstva? Znáte všechny nebo téměř všechny, jen některé, nebo nikoho z nich neznáte?“ (viz tabulka 4)

Tabulka 4: Znalost senátních kandidátů a kandidátů do obecních zastupitelstev. (v %)

	11/2002 Senát	11/2002 obce
Všechny nebo téměř všechny	14	37
Jen některé	49	49
Nikoho z nich nezná	33	11
NEVÍ	4	3
Celkem	100	100

Již dříve jsme zjistili, že se znalost kandidátů s blížícím se termínem voleb zvýšila, alespoň některé kandidáty do Senátu znalo ještě několik dnů před volbami 50 % respondentů, tři týdny po volbách to bylo 63 %. Kandidáty do obecních zastupitelstev znalo několik dnů před volbami 79 % dotázaných, po volbách to uvedlo 86 %.

Při rozhodování o nejlepším kandidátovi na funkci senátora mohou být brána v potaz různá kritéria, nejvýznamnějšími by však měla být tato dvě: politická strana, za kterou politik kandiduje, a konkrétní osoba se svou pověstí, vystupováním apod. Tato dvě kritéria mohou stát vůči sobě v opozici a při konkrétním rozhodnutí je důležité, u koho které z těchto dvou kritérií převáží. (viz tabulka 5).

Tabulka 5: „Při rozhodování o tom, kterému kandidátovi na místo senátora dáte svůj hlas, co je pro Vás důležitější? (v %)

	2000	09/2002	10/2002	11/2002
Konkrétní osoba, její pověst, vystupování apod. bez ohledu na to, která strana ji navrhla, nebo to, za kterou stranu či hnutí tato osoba kandiduje a až potom, o jakou osobu se jedná, nebo je pro Vás obojí stejně důležité?“	45	46	49	48
	11	13	16	19
	44	40	35	33

V časovém srovnání s posledními senátními volbami můžeme sledovat mírný posun ve vyhraněnosti názorů na to, které kritérium je pro voliče významnější. Respondenti nejčastěji uvádějí, že se v podstatně větší míře řídí osobními charakteristikami kandidáta spíše, než jeho stranickou legitimací. Od začátku volební kampaně jsme mohli sledovat mírný nárůst příznivců stranické kandidátky (o 6 procentních bodů) a naopak pokles těch, kteří říkali, že je pro ně důležité obojí, jak osobnost, tak strana (o 7 procentních bodů).

Nakolik je rozhodnutí voličů při komunálních volbách závislé na stranické příslušnosti, ilustruje následující tabulka: (viz tabulka 6)

Tabulka 6: „Volil jste v těchto komunálních volbách... (v %)

	11/2002 obce
pouze osoby uvedené na kandidátkách politických stran	34
pouze osoby uvedené na kandidátkách nezávislých subjektů	16
nebo osoby uvedené na kandidátkách politických stran i na kandidátkách nezávislých subjektů?“	40
NEVÍ	10

Kdy v průběhu předvolební kampaně se voliči o svém hlasování rozhodli? Rozhodují na poslední chvíli, nebo je naopak pro ně vše dlouho před volbami jasné? Respondentům jsme vždy po volbách pokládali otázku: „Kdy jste se rozhodl, kterou stranu/kterého kandidáta/které kandidáty budete v těchto volbách volit, případně, že se voleb nezúčastníte?“ (viz tabulka 7)

Tabulka 7: Přijímání volebního rozhodnutí. (v %)

	07/2002 PSP	11/2002 Senát	11/2002 obce
Až těsně před volbami nebo v jejich průběhu	11	18	21
pár dnů před volbami	11	26	27
asi měsíc před volbami	11	14	16
již dříve	62	33	29
NEVÍ	5	9	7
Celkem	100	100	100

Volební rozhodnutí bývá při volbách do Senátu a do obecních zastupitelstev přijímáno podstatně později, než tomu je při volbách do Poslanecké sněmovny. V nich má ještě před vypuknutím předvolební kampaně o své účasti a hlasování jasno téměř dvě třetiny voličů. Volební rozhodnutí při senátních a komunálních volbách bývají přijímána až v posledních dnech, v době nejaktivnější předvolební kampaně kandidátů a politických stran a uskupení.